

Brussels Burgerplatform steunt vluchtelingen, en vult leemte overheid

Vluchtelingen

In 2015 bereikte het aantal asielaanvragen in de Europese Unie een piek, met om en nabij 1.300.000 asielaanvragen, tegenover nog geen 200.000 in 2008. Veel Europese overheden bleken hier niet goed op voorbereid, ook de Belgische niet. Op verschillende plekken verschenen burgerorganisaties die deze leemte vulden. Zo ook in Brussel.

Door **Eva Nobbe, Mieke Schrooten**
19 augustus 2021

Aan het Brusselse Maximiliaanpark staat het World Trade Center waarin de Dienst Vreemdelingenzaken is gevestigd. Asielzoekers dienen zich hier te registreren om vervolgens gedurende hun procedure recht te krijgen op overheidssteun en huisvesting. In augustus 2015 – een moment waarop heel wat Europese landen een piek kenden in het aantal asielaanvragen – stelde de Belgische overheid een quotum in op het dagelijkse aantal asielregistraties. Steeds meer mensen waren daardoor gedoemd tot wachten en zochten noodgedwongen hun toevlucht in het naastgelegen Maximiliaanpark. Omdat een gecoördineerde reactie van de staat of professionele ngo's op deze precaire situatie uitbleef, zetten Belgische burgers zelf een informeel vluchtelingenkamp op in het park waar ze voedsel, kleding, medicijnen en gezelschap boden.

Een belangrijke speler in het Brussels welzijnslandschap

Nieuwe vrijwilligers bleven zich melden en al snel ontstond een dynamisch systeem om migranten opvang te bieden bij mensen thuis. Zo ontstond het Burgerplatform voor Steun aan Vluchtelingen – BXLRefugees.¹ Zowel in België als in Nederland zijn er veel gelijkaardige voorbeelden te vinden, waarin informele spelers de gaten proberen te dichten die geslagen worden door formele organisaties of een terugtrekkende overheid.

Het Burgerplatform is inmiddels uitgegroeid tot een belangrijke speler in het Brussels welzijnslandschap. De thuisopvang bij burgers gebeurt nog steeds. Daarnaast heeft het Burgerplatform subsidies gekregen voor een aantal collectieve opvangplaatsen. Ondertussen maakt het Burgerplatform nu deel uit van de Humanitaire Hub, een hulppost voor transmigranten en vluchtelingen zonder toegang tot zorg. Deze Hub bevindt zich in de haven van Brussel, niet ver van het Maximiliaanpark. Verschillende organisaties, als het Rode Kruis, Dokters van de Wereld, Artsen Zonder Wereld en SOS Jeunes bieden hier gratis diensten aan. Zo'n plek is belangrijk, want zo kunnen deze mensen een geïnformeerde keuze maken over hun toekomst.

Hulp aan een heterogeen publiek

De mensen aan wie het Burgerplatform hulp biedt vormen een heterogene groep qua herkomst, verblijfssituatie, migratiemotieven en migratieroutes. Veel mensen hebben erg complexe – en vaak ook gevaarlijke – [migratietrajecten](#) achter de rug. Ook op vlak van toekomstplannen verschillen ze nogal. Een groot deel van hen heeft niet de intentie om in België te blijven. Zij zijn op doorreis om zich elders, vaak in het Verenigd Koninkrijk, te vestigen en zien hun verblijf in België als een tijdelijke tussenstop. Meerderen hebben al hun vingerafdruk gezet in Griekenland, Italië, Spanje of landen in Oost-Europa, maar reisden door omdat ze vinden dat ze daar geen toekomst hebben. De oversteek maken naar het Verenigd Koninkrijk is echter moeilijk en gevaarlijk, waardoor zij 'vastzitten' in België. Deze periode van ongewenste immobiliteit kan kort zijn, maar kan ook maanden of jaren duren, met meerdere mislukte pogingen om de oversteek te wagen. Anderen willen wel in België blijven, maar kunnen door het Dublinverdrag hier geen asiel aanvragen, of zijn uitgeprocedeerd en kregen het bevel om het Belgisch grondgebied te verlaten.²

De werkwijze van het Burgerplatform sluit aan bij de heterogeniteit van haar publiek. In de Humanitaire Hub worden er diensten aangeboden die beantwoorden aan de eerste opvangs- en welzijnsnoden van de doelgroep. Het Burgerplatform zorgt bovendien voor informatie en oriëntatie zodat mensen een weloverwogen beslissing kunnen maken over hun toekomstige lokale of translokale mobiliteiten. Het maakt zo deel uit van de [aankomstinfrastructuur](#) van nieuwkomers in Brussel.

Voor de mensen die de intentie hebben langdurig in België te verblijven, biedt het Burgerplatform onder meer Franse taallessen aan. Tegelijkertijd is hun werkwijze ook aangepast aan mensen die de oversteek naar het Verenigd Koninkrijk of elders willen maken. Voor deze zogenaamde '[transitmigranten](#)' beslaat een groot deel van hun leefwereld uit pogingen om hun bestemming te bereiken, ook wel '*go on try*' genoemd. Het is op voorhand niet duidelijk of zo'n poging zal lukken, waardoor mensen niet van tevoren weten hoe lang ze in België zullen verblijven. Gasten van het Burgerplatform kunnen plots weg zijn en daarna soms even onverwacht weer opduiken.

Terugkeerders van een mislukte *try* worden warm opgevangen

De collectieve opvang van het Burgerplatform is in principe tijdelijk: mensen mogen er maximaal zes weken overnachten. Deze periode kan worden verlengd wanneer iemand één of meerdere psychologische, medische of sociale kwetsbaarheden vertoont. Het Burgerplatform is flexibel wanneer migranten de opvang een aantal dagen verlaten. Pas als iemand zich twee dagen niet gemeld heeft, gaat diens bed naar iemand anders op de wachtlijst. Wanneer mensen van een mislukte *try* terugkeren naar de opvang, worden zij warm opgevangen en krijgen zij de ruimte om uit te rusten.

Het nemen van risico's is voor veel migranten een overlevingsstrategie geworden. Tijdens de lockdown werd er door de Belgische autoriteiten een avondklok ingevoerd. Dit hield een bijkomend risico in voor de migranten zonder onderdak. Voor het Burgerplatform vormde dit een uitdaging om dingen anders aan te pakken. Zij waren zich ervan bewust dat veel migranten op straat leven of *on try* gaan en daardoor niet konden voldoen aan de verplichtingen van de avondklok. Het Burgerplatform heeft in samenwerking met enkele andere organisaties, gemeentelijke overheden en politiediensten kunnen organiseren dat mensen op straat een 'certificaat van niet-verblijf' ontvingen. Op die manier konden zij aantonen geen onderdak te hebben, en werden ze niet beboet omdat ze na de avondklok nog op straat waren. Dit is een voorbeeld van een politiserende actie vanuit het Burgerplatform om het denken en handelen over opvang en oriëntatie op scherp te zetten.

Aankomstinfrastructuur voor tijdelijkheid inspireert

Voor een deel van het publiek van het Burgerplatform is Brussel een tijdelijke verblijfplaats, één van de vele in hun traject. Het beleid en het formele sociaal werk zijn niet aangepast aan de noden, belangen en krachten van deze mensen. Toch maken zij ook deel uit van de superdiversiteit die onze huidige samenleving kenmerkt. Het Burgerplatform ziet tijdelijkheid en mobiliteit niet als een probleem, maar als een vertrekpunt. Hun aanpak is inspirerend als aankomstinfrastructuur voor tijdelijkheid. Met zijn laagdrempelige, warme en menselijke ondersteuning komt het platform tegemoet aan de noden en behoeften van deze nieuwkomers in de stad.

Eva Nobbe studeerde Sociaal Werk aan de Universiteit Antwerpen. Voor haar masterproef deed ze onderzoek bij het Burgerplatform voor Steun aan Vluchtelingen in Brussel. Momenteel werkt ze als docent maatschappijleer en houdt ze zich bezig met onderwijsvernieuwing. Mieke Schrooten is onderzoeker en docent sociaal werk aan de Odisee Hogeschool (Brussel) en de Universiteit Antwerpen.

Noten

1. Per 30 september 2021 verandert het platform zijn naam in [Plateforme Citoyenne #BELRefugees](#) Burgerplatform, verwijzend naar het feit dat inmiddels vanuit heel België acties worden ondernomen.
2. Dat is de regeling binnen de Europese Unie waar het (eerste veilige) land met de eerste registratie ook de verantwoordelijkheid heeft om het verzoek tot internationale bescherming op te nemen.

Foto: [Aleksandr Zykov](#) (Flickr Creative Commons)

